

Reykjavík 13. júní 2019

Efni: Umsögn IOGT á Íslandi um „drög að breytingu á reglugerðum um baðstaði í náttúrunni og um hollustuhætti á sund- og baðstöðum.“^[1]

IOGT á Íslandi leggst eindregið gegn umræddum breytingum á reglugerðinni og telur samþykkt hennar að hluta eða öllu, muni leiða til aukinnar áfengisneyslu í landinu. Það mun auka þann vanda sem neysla áfengis veldur. Áfengi er engin venjuleg neysluvara heldur lífrænt leysiefni, eitur sem er notað sem hugbreytandi vímuefni og er fíkniefni og eiturlyf. Áfengi hefur mikla sérstöðu sem lögleg vara og fráleitt að um hana þurfi eða eigi að gilda sömu viðmið og ýmsar aðrar vörur.^[2]

Bindindissamtökin IOGT vinna mikið með almenningi í grasrótarstarfi, þar kemur fram mikil andúð samfélagsins á breytingartillöggunni. Tillagan er í algerrí mótisögn við heilbrigðisstefnu þessarar sem og fyrri ríkisstjórna.^{[3][4]} Tillagan vinnur gegn samþykktum Alþingis í málefnum barna, kvenna^[5], jafnréttis og ofbeldis ásamt Barnasáttmála Sameinuðu Þjóðanna^[6] sem er hluti íslenskra laga.

Í umsögnum IOGT á Íslandi um breytingar eða tilslakanir á áfengislögum sem lesa má á vef alþingis,^[7] hafa komið fram margar traustar heimildir sem eru gefnar út á ábyrgð viðurkenndra stofnana, innlendra og alþjóðlegra um vandann sem neysla áfengis veldur. Af þeim er ljóst að vandinn vegna neyslu áfengis er gífurlegur og mikilvægt að leita allra mögulegra leiða til þess að halda honum í skefjum. Umfram allt eru þær þó staðfesting og áminning um að áfengi er engin venjuleg neysluvara og eðlilegt að um hana gildi um margt annað fyrirkomulag og reglur en ýmsar aðrar vörur.

Það er ekki úr lausu lofti gripið sem stendur í grein 14 í reglugerð um hollustuhætti á sund- og baðstöðum „Einstaklingum undir áhrifum áfengis eða annarra vímuefna er ekki heimill aðgangur að sund- og baðstöðum.“^[8] Það er áralöng reynsla starfsmanna að öryggi gesta og starfsmanna yrði verulega ógnað ef slaka ætti á þessari kröfu.

Árlega er gefin út af IOGT-NTO og the Swedish Society of Medicine rannsóknarskýrslan „Áfengi og samfélagið“ (Alcohol and Society – a Research Report) og hver skýrsla skoðar afmarkað svið neikvæðra afleiðinga áfengisneyslu og fylgja hér nokkur dæmi:

Árið 2013 var áherslan lögð á áfengisneyslu *ungmenna*. Þar má sjá að neyslan er enn of mikil sem og skaðsemin. Niðurstaðan er að mikilvægt sé að viðhalda einkaleyfi ríkis á áfengissölu, ströngum lögum varðandi ölvunarakstur og háum skatti á áfengi.^[9]

Árið 2014 var áhersla lögð á skaðsemi *hófdrykkju* og sýnt fram á miklu meira tjón af slíkri drykkju en áður var talið.^[10]

Árið 2015-2016 var áhersla lögð á *óbein áhrif* áfengisneyslunnar þar sem kom sterkt fram að neikvæðar afleiðingar áfengisneyslunnar er mikið samfélagsmein.^[11]

Árið 2016-2017 var áhersla lögð á *krabbamein*. Þar kemur m.a. fram að níu tegundir krabbameina eru sterklega orsakatengd áfengisneyslu og í Svíþjóð eru 4,5% krabbameinsdauðsfalla tengd áfengi. Og 30% krabbameinstífla tengd áfengi eru tengd lítilli eða miðlungs neyslu. Ekki var fjallað um aðra sjúkdóma tengdum áfengi eins og geðsjúkdóma.^[12]

Árið 2017-2018 var lögð áhersla á tengsl áfengisneyslu og *ofbeldis*. Fjallað er um áhrif ofbeldis tengt áfengisneyslu og áhrif þess á heilsuna. Bent er á leiðir til að draga úr ofbeldi og er takmörkun á aðgengi snar þáttur í því.^[13]

Árið 2018-2019 var lögð áhersla á áfengisneyslu eldra fólks. Þar kemur fram að áfengisneysla hefur aukist hjá eldra fólki og skaðsemi af áfengisneyslu, slys og sjúkdómar.^[14]

Rannsókn var birt í hinu virta læknariti **Lancet** haustið 2018 þar sem kemur fram að áfengisneysla er leiðandi áhættuþáttur í dauða og fötlunum og yfirhöfuð tengt við neikvæð áhrif á heilsufarsástand. Hægt er að tengja áfengisneyslu við 60 bráða og langvinna sjúkdóma. Einstaka rannsóknir hafa fundið einangraða þætti jákvæða en þessi samantekt hrekur þær. Niðurstaðan er að öll áfengisneysla er skaðleg heilsunni.^[15]

Alþjóðaheilbrigðismálastofnunin (WHO) bendir á að áfengi er stór þáttur í ósmítnæmum sjúkdómum og hvetur allar þjóðir til að draga úr áfengisneyslu.^[16]

Ísland er aðili að sjálfbærnimarkmiðum Sameinuðu þjóðanna.^[17] Ljóst er að áfengisneysla hefur neikvæð áhrif og hindrar að minnsta kosti 13 af 17 markmiðunum og 52 af 169 undirmarkmiðum. Þetta frumvarp sem yrði til þess að auka áfengisneyslu er í hrópandi ósamræmi við gildandi samþykktir þar um.^[18] Alþjóðahreyfing IOGT hefur þýtt á íslensku rit um **hvernig áfengi hefur áhrif á markmiðin og vinnur gegn sjálfbærniþróun í heiminum**.^[19] Alþingismenn hafa fengið sendann bæklinginn þýddan á íslensku sem opnar augu þeirra hve gríðarleg neikvæð áhrif áfengi hefur á samfélagið.

Hverra hagsmuna er verið að gæta? Per Leimar, sérfræðingur IOGT - NTO í Svíþjóð um markaðssetningu áfengis, segir áfengisíðnaðinn beita óeðlilegum þrýstingi á stjórnvöld og tekur sem dæmi afskipti Costco af atkvæðagreiðslu um áfengislög í Washington ríki í Bandaríkjunum.^[20]

IOGT á Íslandi er hluti af stærstu forvarnasamtökum heims. Meirihluti íbúa heimsins notar ekki áfengi, kannabis eða önnur vímuefni. Yfir 62% heimsbyggðarinnar notar ekki áfengi og er það markmið IOGT að draga sem mest úr neikvæðum afleiðingum neyslu áfengis og annarra vímuefna. Við teljum að áfengis og vímuvarnastefnan á hverjum tíma eigi að þjóna heildarhagsmunum samfélagsins og byggja á traustum rannsóknum. Áfengismál og önnur vímuefnamál eru veigamikill málaflokkur og mikið í húfi að stefnumörkun sem þau varðar séu byggð á niðurstöðum rannsókna og forðast ber stefnumótun sem byggist á einföldun, vanþekkingu og úrræðum sem ekki skila árangri eða vinna gegn heilsu einstaklinga og samfélags. Þess vegna á almenningur rétt á að stefna um áfengi og önnur vímuefni sé vel ígrunduð, unnin af vandvirkni og farið varlega í breytingar á aðgengi. Áfengis og vímuefnastefna okkar er sterk og horfa mörg ríki heims til hennar sem góðrar fyrirmyndar. Ef áfengisíðnaðinum tekst að veikja hana á Íslandi mun hann nota það til að veikja forvarnir í öðrum löndum. IOGT á Íslandi hefur sent inn umsögn um innleiðingu Heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna.^[21] IOGT á Íslandi hefur frá stofnun unnið að því líkum markmiðum og telur að **stysta leiðin til að ná þeim sé að draga úr áfengisneyslu.**

Fyrir hönd Bindindissamtakanna IOGT á Íslandi

Björn Sævar Einarsson Formaður

Aðalsteinn Gunnarsson Framkvæmdastjóri

[1] [https://samradsgatt.island.is/oll-mal/\\$Cases/Details/?id=1400](https://samradsgatt.island.is/oll-mal/$Cases/Details/?id=1400)

[2] http://www.landlaeknir.is/servlet/file/store93/item10424/Afengi_engin_venjuleg.pdf

[3] <https://www.velferdarraduneyti.is/media/rit-og-skyrslur-2014/Stefna-i-afengis--og-vimuvornum-desember-2013.pdf>

[4] <https://www.stjornarradid.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=a5aa63d9-d5b4-11e7-9422-005056bc530c>

[5] <https://www.unric.org/is/frettir/27159-sameinueu-tjoenum-ber-ae-vera-oerum-fyrirmynd>

[6] <http://www.barnasattmali.is/barnasattmalinn/barnasattmalinnheildartexti.html>

[7] <https://www.althingi.is/thingstorf/thingmalin/erindi/?ltg=149&mnr=110>

[8] <https://www.reglugerd.is/reglugerdir/allar/nr/814-2010>

[9] <http://iogt.se/wp-content/uploads/forskningsrapport-eng-20131.pdf>

[10] <http://iogt.se/wp-content/uploads/Alkoholrapport-2014-ENG.pdf>

[11] http://iogt.se/wp-content/uploads/Alcohol_and_society2015_en.pdf

[12] <http://iogt.se/wp-content/uploads/Alkoholrapport-2016-2017-Engelska1.pdf>

[13] http://iogt.se/wp-content/uploads/IOGT-3300-Rapport_ENG.pdf

[14] <https://iogt.se/wp-content/uploads/Report-Alcohol-and-older-people-1.pdf>

[15] [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(18\)31310-2/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(18)31310-2/fulltext)

[16] <https://www.who.int/mediacentre/news/releases/2018/world-leaders-ncds/en/>

[17] <https://www.unric.org/is/component/content/article/62-januar-2015/26384-17-sjalfbaer-trounarmarkmie>

[18] <http://iogt.is/wp-content/uploads/2019/05/%C3%81fengi-og-Heimsmarkmi%C3%B0in-SDG-22-ma%C3%AD-12019-B%C3%A6klingur.pdf>

[19] <http://iogt.is/2019/05/23/afengi-og-heimsmarkmid-sjalbbaerrar-throunar/>

[20] <https://www.jsad.com/doi/full/10.15288/jsad.2016.77.577>